

УДК 336.531.2:631.11

ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В АПК УКРАЇНИ

*С. К. Марченко, асистент,
К. І. Долгіх, студ.*

Вінницький національний аграрний університет

Article devoted to the problems and development of agrarian sector of Ukraine. It examines the role of investment in agriculture as the basic and necessary condition for successful development and operation of agricultural enterprises. The article touches upon the ways to attract financial investment in agriculture of Ukraine.

Стаття посвячена проблемам и развитию аграрного сектора экономики Украины. В ней рассматривается роль инвестиций в сельское хозяйство, как основное и необходимое условие для успешного развития и функционирования предприятий агропромышленного комплекса. Определены пути привлечения финансовых инвестиций в сельское хозяйство Украины.

Вступ. Аграрний сектор економіки України нині потребує значних інвестиційних надходжень. Майже повна зупинка інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств призвела до руйнівних процесів у продуктивних силах галузі, погіршення стану земельних ресурсів, зниження ефективності сільськогосподарського виробництва. Поліпшення цієї ситуації можливе не лише за умови відновлення повноцінної інвестиційної діяльності, а й забезпечення її активності, яка б мала змогу компенсувати нестачу інвестування минулих років і покрити сучасні обсяги потреб в інвестиційних ресурсах. Проблема функціонування інвестиційної діяльності в сільськогосподарських підприємствах відрізняється особливою її складністю та багатогранністю, оскільки саме в ній поєднуються інтереси всіх суб'єктів господарювання [1, с. 83-84]. Саме тому вона потребує детального дослідження.

Постановка задачі. Розвиток виробничої сфери АПК в Україні значною мірою залежить від темпів та пропорцій інвестицій для впровадження найновіших перевірених досвідом й екологічно чистих технологій виробничої та переробної сфери. Без прогресивних технологій, новітньої техніки та інших інновацій суттєво підвищити рівень економічної ефективності агропромислового виробництва нікому ще не вдавалось. Для створення стійкого та надійного функціонування АПК необхідні великі капітальні вкладення в матеріально-технічну базу і не менші інвестиції для вирішення невідкладних завдань соціального розвитку села [2].

Сільське господарство для економіки України – це одна із найважливіших галузей, яка визначає стан продовольчої безпеки та політичної ситуації в країні, а також визначає статус країни як аграрної держави. Однак, незважаючи на важливість розвитку АПК, сьогодні ця галузь знаходиться у глибокій депресії. Сільське господарство є найбільш відсталою галуззю економіки, порівняно з промисловістю та сферою послуг. Вона потребує масштабних інвестицій, які не надходять у потрібній кількості через низькорентабельність сільського господарства з яскраво вираженим сезонним характером виробництва, що значною мірою залежить від природних умов, що лякає інвесторів [5, с. 24-25].

Результати. Аналіз діяльності сільгоспідприємств свідчить про те, що зниження обсягів виробництва пов'язано з скороченням інвестицій на придбання техніки. Станом на кінець 2009 року, 90% сільськогосподарської техніки відслужило свій термін експлуатації, що істотно знижує ефективність праці аграрних господарств. Якщо брати за основу офіційні дані, для належного інвестиційного забезпечення щорічні вкладення в сільське господарство мають бути мінімум біля 30 млрд. щорічно [6, с. 10].

За деякими розрахунками, на оновлення парку сільськогосподарської техніки щороку потрібно понад 15 млрд. грн. У зв'язку з цим переважна частка інвестицій, які надходять в галузь використовуються на просте відтворення капіталу. У зв'язку із цим особливої актуальності набуває питання розробки інвестиційної стратегії розвитку сільського господарства з метою підвищення його інвестиційної привабливості [5, с. 26].

У зв'язку із цим аграрні підприємства несуть додаткові витрати на оплату послуг стороннім організаціям за виконання частини технологічних процесів, особливо тих, які жорстко обмежені часовими межами. Втрати сільського господарства, пов'язані з нестачею та низьким технічним станом машин, становлять: за перевитратами пального 10-12%, за недобором врожаю – більш як на 20%.

У даних умовах одним з перспективних способів оновлення матеріально-технічної бази аграрних підприємств, є лізинг. Аграрні підприємства, не маючи можливості оплатити повну вартість техніки, беруть її в довгостроковий кредит і тим же самим сприяють розвитку вітчизняного машинобудування [7].

Міцний фінансовий стан сільськогосподарських підприємств є основою їх розвитку та ефективного функціонування. Для переважної більшості господарств основним джерелом фінансування є власні кошти. Друге місце займають кредити комерційних банків. Суттєве недофінансування аграрного сектора може привести до довгострокових наслідків, зокрема, до уповільнення зростання виробництва продукції і втрати сприятливих можливостей. Зокрема за повідомленням аналітичного департаменту Української аграрної конфедерації, обсяги кредитування аграрного сектору економіки України станом на 17 грудня 2009 року склали 5,76 млрд. грн. (близько 80% з них – короткострокові), що становить 35% обсягів кредитування у 2008 році. За вказаний період поточного року аграріями було отримано пільгових кредитів у обсязі 2,55 млрд. грн., що становить 22,5% минулорічного показника.

Зниження суми кредитів, залучених підприємствами агропромислового комплексу в 2009 році, сталося внаслідок згортання банками кредитних програм, девальвації національної валюти і неефективної державної політики [3, с. 4-5].

Можливими шляхами збільшення інвестицій на сьогодні є забезпечення адресного використання амортизаційних коштів, відповідно до їх функціонального призначення. Це передбачає включення амортизаційних відрахувань при нецільовому використанні в оподатковувану базу: введення спеціальних амортизаційних рахунків аграрних підприємств у банках, які їх обслуговують, формування за рахунок частини амортизаційних відрахувань регіональних інвестиційних фондів.

Ще одним виходом із ситуації є створення спільних підприємств та стратегічних альянсів, що являється найбільш привабливою для сільськогосподарського підприємства формою залучення інвестицій. Вона передбачає залучення коштів у вигляді внесків до статутного фонду підприємства, при цьому виступають переважно фінансово міцні промислові, агросервісні, іноземні та інші підприємства.

На сьогодні стан сільськогосподарських господарств значною мірою також залежить від рівня державної підтримки, який нажалі знаходиться на досить низькому рівні. Як показує закордонний досвід, масштабна державна підтримка сільгоспвиробників викликана об'єктивними процесами щодо підтримки національної продовольчої безпеки. У розвинутих країнах фінансова допомога сільгоспвиробникам дуже значна [5, с. 28-29].

За даними Міністерства аграрної політики, за дев'ять місяців 2009 р. загальні обсяги інвестицій по Україні склали 56,3% до відповідного періоду минулого року.

Станом на 1 жовтня 2009 р. в АПК України було залучено 11993,4 млн. грн. інвестицій в основний капітал (13,8% від загального обсягу інвестицій в економіку – 86955,6 млн. гривень). З них 6822,2 млн. грн. вкладено в харчову та переробну промисловість і 5162,0 млн. грн. – у сільське господарство (відповідно 7,9% та 5,9% від загального обсягу інвестицій в економіку).

Аналіз даних (табл. 1) щодо ефективності сільськогосподарського виробництва України за обсягом прибутку і рівнем рентабельності свідчить, що воно є нестабільним за роками дослідження, оскільки згадані показники мають значне варіювання.

Позитивним є те, що в останні роки зросла частка прибуткових підприємств (з 64,7 до 71,0%), а відповідно на 6,3 % зменшилась частка збиткових [4].

Таблиця 1

**Основні показники діяльності підприємств галузі
сільського господарства України за 2006-2009 рр.**

Показники	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.
Чистий прибуток від усієї діяльності, млн. грн.	3464,6	2445,4	6854,1	5362,1
Підприємства, які одержали чистий прибуток:				
у відсотках до загальної кількості	64,7	67,6	72,0	71,0
фінансовий результат, млн. грн.	5218,8	4478,4	9089,1	11470,9
Підприємства, які одержали чистий збиток:				
у відсотках до загальної кількості	35,3	32,4	28,0	29,0
фінансовий результат, млн. грн.	1754,2	2033,0	2235,0	6108,8
Рівень рентабельності всієї діяльності, %	9,8	7,4	15,1	7,3

Ріст прибутковості в аграрному секторі зумовив приплив іноземних інвестицій. Так, приріст іноземного капіталу в АПК України за 9 місяців 2009 р. склав 199,1 млн. дол. США, що в 2,6 рази менше, ніж за аналогічний період минулого року. При цьому інвестиційні вкладення у харчову промисловість досягли 150,1 млн. дол. США. Обсяг залучення іноземних інвестицій в сільське господарство з початку року збільшився на 49,0 млн. дол. США.

Основними інвесторами в агропромисловий комплекс України є країни: Кіпр (315,8 млн. дол. США), Великобританія (143,9 млн. дол. США), Данія (60,5 млн. дол. США), США (51 млн. дол. США), Німеччина (43,9 млн. дол. США), Австрія (28,9 млн. дол. США), Франція (21,1 млн. дол. США), Російська Федерація (18,3 млн. дол. США) в сільське господарство; Нідерланди (572,6 млн. дол. США), Швеція (231,9 млн. дол. США), Кіпр (216,5 млн. дол. США), Великобританія (140,8 млн. дол. США), США (96,7 млн. дол. США), Швейцарія (87,5 млн. дол. США), Франція (76 млн. дол. США), Німеччина (63,1 млн. дол. США), Росія (48,2 млн. дол. США) в харчову промисловість [3, с. 6]. Серед цих країн можна виділити дві, які зробили найбільший внесок інвестицій в розвиток АПК України – Кіпр і Великобританія.

Висновки. Отже, інвестиційні пріоритети покращення функціонування підприємств АПК здатні забезпечити подальшу динаміку та конкурентоспроможність цієї стратегічної для усієї економіки галузі. Головна проблема інвестиційного розвитку – джерела інвестицій. Внутрішні інвестиційні можливості держави поки що обмежені. Тому на даний час постає проблема залучення в українську економіку інвестицій, зокрема іноземних, що ставить перед вченими-економістами завдання розробки інвестиційних стратегій, зокрема стратегії реального інвестування, формування чіткої методики аналізу ефективності інвестування підприємств АПК, вибору пріоритетних напрямів інвестування в галузі АПК, розробки відповідних механізмів реалізації ефективної інвестиційної політики з урахуванням специфічних галузевих ризиків.

Список використаної літератури

1. Інвестиційна діяльність у сільськогосподарських підприємствах // Економіка АПК. – 2010. - №4 – С. 83-87
2. Крижанівський О.В. Основні перешкоди залученню інвестицій в АПК України // Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. - 2009. - №17. - С. 303-309.
3. Мороз П. Аграрний бюджет-2010: кого підтримує держпідтримка? / П. Мороз, А. Олекса // АГРОПРОФІ. – 2009 р. – № 46. – С. 4-6.
4. Міністерство аграрної політики України [електронний ресурс]. – Режим доступу // <http://www.minagro.gov.ua>
5. Фирсова Е.А. Об экономических основах аграрной политики // Економіка АПК. – 2008. - №3. – С. 24-29.
6. Саблук П.Т. Економічний механізм АПК у ринковій системі господарювання // Економіка АПК. – 2007. - №2, 3. – С. 10
7. Розвиток лізингу для аграрних підприємств у ринкових умовах [електронний ресурс]. – Режим доступу // <http://www.lib.ua-ru.net>